

Libris Literatuur Prijs 2017 voor Alfred Birney

Alfred Birney is een van de zes genomineerden voor de Libris Literatuur Prijs 2017. De andere kanshebbers zijn Walter van den Berg, Arnon Grunberg, Jeroen Olyslaegers, Marja Pruis en Lize Spit. Birney dankt zijn nominatie aan de roman 'De tolk van Java' (Uitgeverij De Geus). Eerder was Alfred Birney met zijn essayboek over de Indische letteren 'De dubieuzen' uit 2012 kanshebber op de E. du Perronprijs 2012 en de Halewijnprijs 2012. In 2009, 2010 en 2011 verschenen van zijn hand de novellen 'Rivier de Lossie', 'Rivier de IJssel', 'Rivier de Brantas' die samen het decor vormen in de zoektocht van een gitarist naar sporen uit het verleden in resp. Schotland, Nederland en Indonesië. In 2017 zijn onder de overkoepelende titel 'De rivieren' de drie novellen (elk genaaid gebonden met stofomslag) bijeengebracht in een boekenhuls voor een lagere prijs, bij uitgeverij In de Knipscheer. Een mooie kans voor de lezers van 'De tolk van Java' voor een verdere kennismaking met het oeuvre van Alfred Birney.

Alfred Birney

De rivieren. Trilogie

Trilogie van de novellen Rivier de Lossie, Rivier de IJssel, Rivier de Brantas

3 genaaid gebonden boeken met stofomslag in huls,

104, 112, 112 blz. € 39,50

februari 2017

ISBN 978-90-6265-845-9

Uitgeverij In de Knipscheer

De tolk van Java

Alfred Birney

De Geus

Nederlandstalig 541 pagina's

9789044536447 maart 2016

Mijn tweelingbroer, hield zich al heel vroeg bezig met de wetten van de zwaartekracht, met raketten en ufo's, terwijl ik luisterde naar de bakelieten radio om die ellendige oorlogsverhalen van mijn vader te kunnen vergeten.

Alfred Birney is geboren uit een Indisch-Nederlandse (Indo) vader en een Nederlandse moeder. De Nederlandse voorouders van zijn vader waren uit het achttiende-eeuwse Schotland afkomstig, vandaar de Engelse achternaam. Alfred Birney groeide op in Den Haag tot zijn dertiende bij zijn ouders, daarna tot zijn achttiende in internaten in Voorschoten, Arnhem en Scheveningen. Hij leidde een bohemien bestaan tot zijn vijfentwintigste, zette zijn eerste verhalen op papier maar gooide ze weg. Hij werd gitaarleraar en introduceerde in tijdschriftpublicaties het gecombineerde noten- en tabulatuurschrift voor gitaristen, dat later grote navolging kreeg.

Toen hij rond zijn dertigste zijn loopbaan als musicus moest opgeven door een onherstelbare beschadiging aan zijn linkerhand, ging hij serieus verder met schrijven. Hij debuteerde in 1987 met de roman 'Tamara's lunapark'. In 1991 kreeg hij voor zijn oeuvre (1987-1991) de literaire G.W.J. Paagman-prijs uitgereikt onder een commissie voorgezeten door Aad Nuis. Zijn bloemlezing 'Oost-Indische inkt. 400 jaar Indië in de Nederlandse letteren' (1998) veroorzaakte veel beroering en polemiek binnen kringen van de Indische literatuur. Twee van zijn belangrijkste romans, 'Vogels rond een vrouw' (1991) en 'De onschuld van een vis' (1995), werden respectievelijk in 2000 en 2002 in vertaling in Indonesië uitgebracht.

Zijn zogenaamde Rivieren-trilogie, waarin de echo van de koloniale geschiedenis van Nederland doorklinkt, omspant een periode van omstreeks 1750 tot 250 jaar later. Drie landen spelen een rol in de zoektocht van de hoofdpersoon naar sporen uit het verleden: Schotland in 'Rivier de Lossie' (2009), Nederland in 'Rivier de IJssel' (2010) en Indonesië in 'Rivier de Brantas' (2011). Alfred Birney verbindt als chroniqueur van Nederlands-Indië in deze novellen drie werelden (de Schots-Nederlandse, de Chinees-Nederlandse en Indonesisch-Nederlandse) naadloos met elkaar, terwijl elke novelle zich ook als een afgerond verhaal laat lezen. In 'Rivier de Lossie' gaat een gitarist op zoek in Schotland naar zijn familiegeschiedenis en raakt er in de ban van een betoverende vrouw die hij meent te herkennen uit *The Ferryman's Daughter*, een ballade van de Britse folkzanger Donovan. Tegen het decor van leesteen en voortspoedend water tijdens hun kortstondig samenzijn spelen actuele thema's als

oorlog, migratie, afkomst, de fascinatie voor het onbekende en het noodlot. In 'Rivier de IJssel' ontmoet de hoofdpersoon een onbekende neef: een dubbelganger die hem een vervreemdend gevoel geeft over zijn afkomst en een grote kennis van het Nederlands koloniale geschiedenis aan de dag legt. Met dit boek toont de schrijver dat migratie geen eenrichtingsverkeer is en dat racisme overal op de loer ligt. 'Rivier de Brantas' sluit de trilogie af rond een vloek die de gitarist wil bezweren door een bezoek aan het graf van zijn grootmoeder op Java. In het boek, vol tempowisselingen en vertellingen, passeert de Nederlandse koloniale geschiedenis de revue via de sporen en de portretten van een roemruchte en kleurrijke plantersfamilie op Oost-Java.

In 2012 verscheen zijn essay, 'De dubieuzen', als vervolg op de bloemlezing 'Oost-Indische inkt. 400 jaar Indië in de Nederlandse letteren' (1998) en 'Yournael van Cyberney' (2001). Alfred Birney stelt hierin onder meer het gebrek aan kennis van Nederland van de eigen koloniale geschiedenis aan de kaak via voorbeelden uit boeken van vergeten schrijvers uit de koloniale letteren.

In zijn nieuwste roman 'De tolk van Java' wil Alfred Birney de vergeten geschiedenis wat opfrissen.

De autobiografische roman geeft een schokkend beeld van de gebeurtenissen gedurende de Japanse bezetting van Nederlands-Indië tijdens de Tweede Wereldoorlog tot en met de politionele acties, de vrijheidsstrijd en de dekolonisatie van Nederlands-Indië. Maar ook van een totaal vertroebelde relatie tussen een vader en een zoon en vertroebelde gezinssituatie.

Voor een Helmondse schoenmakersdochter, een Indische voormalige oorlogstolk en hun zoon – de verteller – bestaat er geen heden. Er is alleen een belast verleden: de jeugd van de moeder tijdens de Tweede Wereldoorlog in Brabant; de jeugd van de vader, die na de oorlog van Oost-Java naar Nederland vlucht; en de jeugd van de verteller die, geterroriseerd door zijn paranoïde vader, zijn tienerjaren op een internaat doorbrengt. Jarenlang zal hij zijn ouders achtervolgen met vragen over de oorlog, die ook hij als een zware last met zich meedraagt. Hun verhalen zijn spannend, hilarisch, gruwelijk, treurig en rauw. Hun onderlinge verhouding is afwijkend: ze zijn eerder tot elkaar veroordeeld dan dat ze een liefhebbende band hebben, met de herinnering als hun gezamenlijke vijand.

Vader heette Arto of Arend, en de kinderen noemden hem 'de Arend'; dichterbij dan met deze bijnaam kwamen ze niet. Ze werden uit huis geplaatst toen de buitenwereld de kwetsuren eindelijk niet langer negeerde. De verteller van dit verhaal, Alan, is dan een tiener. De machteloze moeder vind het allang best; voor haar eindigt daarmee het huwelijk waarin zij zit opgesloten.

'De tolk van Java' is ook een roman waarin een zoon zijn gewelddadige vader probeert te begrijpen die onder andere hem en zijn moeder mishandelde. Er zitten nogal schokkende en gewelddadige, fragmenten in de roman die worden genuanceerd door het commentaar van de zoon. Alfred Birney kan schrijven zoals hij al veel eerder bewees en ook deze turf is andermaal een mooi geschreven en gedragen werk.

https://www.youtube.com/watch?v=5_Ubsk5l8Ug&t=19s

https://www.youtube.com/watch?v=T_ZOSmd4vBI

Bron: André Oyen op

<http://ansiel.cinebelblogs.be/archive/2017/01/15/de-tolk-van-java-alfred-birney-55828.html> en <http://www.lezerstippenlezers.be/Default.aspx?BoekID=26068>

8 mei 2017